

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

SMEDEGADE 5

LANGELANDS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

02.09.2015
Nanna Secher Larsen
2013-7.82.07/482-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Langeland Kommune
Smedegade 5, 5900 Rudkøbing
Smedegade 5
1955
Forhuset (1700-tallet).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Smedegade 5 ligger i husrækken i Smedegade i den ældste del af Rudkøbings bykerne. Bag bygningen er en lille gårdhave med et lille udhus, der ikke er omfattet af fredningen.

Smedegade 5 er en syv fag lang, enetages bygning opført dels i sortopstolpet bindingsværk med guldpuddede tavler og guldpuddet grundmur over en høj sorttjæret sokkel. De tre vestlige fag af bygningen er grundmurede, og husdybden i denne del er dybere, hvilket ses i et vægfremspring mod gården. Bygningen bærer et heltag hængt med røde vingetegler og i rygningen sidder to hvidtede skorstenspiber med sokkel og krave. Mod nabobygningen, Smedegade 7, er taget halvvalmet med let opskalkede grater. I tagfladen mod gaden er en tofags frontkvist med helvalmet tag og et nyere tagvindue. I tagfladen mod gården ses en etfags kvist med et opsporet termovindue. Mod gården er bygningens fire østlige fag rejst i to etager. I facaden er en ældre, tofløjet hoveddør med fyldinger i form af pilastre. Døren er malet mørkegrøn og øverst har hver dørfløj en mindre, oval rude. Foran døren er en høj granittrappe med ældre smedejernsværn. Facadens vinduer er ældre, torammede vinduer med tre, fire eller seks ruder i hver ramme. Samtlige ruder i stueetagens vinduer er i lavformat. I soklen er et halvcirkulært støbejernsvindue med radiære, forsirede sprosser. Mod gården er vinduerne ligeledes fortrinsvis ældre, og samtlige vinduer er torammede med tre eller seks ruder i hver ramme. På denne side er to nyere døre, hvoraf den ene er opsporet, og den anden er forsynet med en helrude.

Hoveddøren med fyldinger i form af pilastre.

Det indre er præget af en traditionel planløsning med et langsgående midterskilletrum, der opdeler bygningen i forstue og to stuer mod gaden, mens køkkenet med spiseplads og bryggers vender mod gården. En nyere, traditionelt udført kvartsvingstrappe i forstuen fører til tagetagen, der er indrettet med tre værelser og et badeværelse. Materialeholdningen er overvejende traditionel med både ældre og nyere bræddegulve, nyere klinkegulve, ældre bræddeloft eller glatte lofter med synligt, ældre bjælkelag. Ydervæggene er indvendigt

isolerede og flere skillevægge står med overmalet bindingsværk. I køkkenet er dele af et ældre ildsted bevaret, ligesom der også er bevaret flere ældre fyldingsdøre med ældre hængsler. I tagetagen er vægge, skråvægge og lofter pladebeklædte, hvor der tillige er synligt bjælkelag og ældre bræddegulve. Begge skorstene er bevaret i bygningens indre. Gennem en luge i køkkengulvet er der adgang til et lille kælderrum under den vestre stue, der har kalkede kampestensvægge og pigstensgulv. Kælderrummet blev oprindeligt belyst gennem det halvcirkulære vindue i soklen mod gaden. Vinduet er dog delvis blændet på nuværende tidspunkt.

— BYGNINGSHISTORIE

I 1700-tallet lå forhusets østlige del som en selvstændig ejendom, der havde kirkens Skole- og degnehus som nabo i vest. I 1847 blev de tre vestre fag inddraget i ejendommen, disse blev sammen år nedrevet og genopbygget til den nuværende bredere, grundmurede del med kælder under. Endelige i 1878 blev de østligste fag med en nuværende kvist mod gården samt kvisten mod gaden tilføjet til bygningen, hvorved den fik den udstrækning som bygningen har i dag. Til det østre hus hørte også et udskud i gården, der indeholdt køkken og smedeværksted. Ved sammenlægningen i 1847 rejstes i stedet et baghus på to fag og en lille sidebygning, hvoraf det sidste endnu findes i en nu ombygget skikkelse.

Smedegade 5 gennemgik en restaurering i 1970'erne ved arkitekt Christian Ramvad og fik igen en omfattende restaurering i begyndelsen omkring år 2000 ved arkitekt Per Iversen.

— KILDER

Historiske Huse og Gårde i Rudkøbing, 1988, Langelands Museum, Nationalmuseet.

Kulturstyrelsens Sagsarkiv.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Smedegade 5 knytter sig til bygningens beliggenhed i Smedegades ene husrække, hvor den er med til at fastholde byens ældre gadestruktur. Hertil kommer facaden i bindingsværk og grundmur, der indgår i et harmonisk samspil med gadens øvrige ældre bygninger, hvorved Smedegade 5 er med til at opretholde Rudkøbings velbevarede, historiske købstadmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved knytter sig i det ydre til forskellen mellem den repræsentative facade karakteriseret ved den fornemt udførte hoveddør og de særegne vinduer med ruder i lavformat, der står i kontrast til den mere ydmyge gårdside med varierende og mere traditionelle vinduestyper. Hertil kommer bindingsværket karakteriseret ved dokker og korte skråbånd i undertavlene, der vidner om den lokale byggeskik. At bygningen fra opførelsestidspunktet var tiltænkt beboelse, kan udover hoveddøren aflæses i de store vinduer og skorstenspiberne, hvor de sidstnævnte vidner om tidligere tiders eneste kilde til madlavning og opvarmning.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den ældre, traditionelle planløsning med forstue og stuer mod gaden og køkken vendt mod gården. Der knytter sig endvidere kulturhistorisk værdi til de bevarede bygningsdele og -detaljer, herunder køkkenildstedet, skorstenene, bræddegulve, bræddeløfter med synligt bjælkelag, fyldingsdøre med gerichter og beslagværk, der alle vidner om bygningens høje alder og oprindelse som beboelsesbygning. Det lille kælderrum henviser endnu tydeligt til den eneste mulighed for kølig opbevaring før i tiden.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Smedegade knytter sig til bygningens høje sokkel, den markante frontkvist, den høje trappe og hoveddøren, der får det lille hus til at tage sig markant og stateligt ud i den lille gade. Hertil kommer bygningens enkle, men effektfulde farvesætning i sort, gul, hvid og grøn, der sammen med det røde, ubrudte tegltag understøtter bygningens arkitektoniske udtryk. Byggeskikken er solid, enkel og traditionspræget, og den eneste dekoration begrænser sig til den fint forarbejdede hoveddør.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier ved Smedegade 5 knytter sig i det ydre til bygningens konstruktion i bindingsværk og pudset grundmur, den sorttjærede sokkel og det stort set ubrudte teglhængte tag. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele, herunder skorstenspiberne, hoveddøren, trappen og vinduerne samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den ældre planløsning. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder køkkenildstedet, skorstenene, skillevæggene af bindingsværk, bræddegulve,

bræddeløfter med synligt bjælkelag og fyldingsdøre med gerichter og beslagværk samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.